

Visie op brandveiligheid

De brandveiligheid van de meeste gebouwen in Nederland bevindt zich onder Bouwbesluitniveau. Doel van de brandveiligheidsvoorschriften van Bouwbesluit 2012 is het beperken van de kans op slachtoffers en het beperken van de kans op uitbreiding van brand naar belendende percelen. Het Bouwbesluit regelt echter niets omtrent het behoud van het pand bij brand of voorkoming van maatschappelijke schade. 'Ook die verantwoordelijkheid ligt bij de markt, maar dat besef is nog onvoldoende aanwezig', constateren ing. Johan Koudijs, directeur DGMR Bouw BV en ing. Johan van der Graaf, sr. Adviseur Bouwregelgeving bij Nieman Raadgevende Ingenieurs.

Tekst ing. Frank de Groot

Verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid en verzekeraarbaarheid zullen de komende jaren naast het voldoen aan de bouwregelgeving steeds meer invloed hebben op de brandveiligheid van gebouwen', zegt Johan van der Graaf, die evenals Johan Koudijs, zitting heeft in de voormalige Adviescommissie Praktijktoeepassingen Brandveiligheidsvoor-

schriften. Sinds 1 januari 2016 zijn de taken van de commissie uitgebreid naar andere onderwerpen dan brandveiligheid, zoals bouwfysica en constructieve veiligheid (zie elders in deze uitgave). Beide heren wijzen er wel op dat ze hun visie in het gesprek met Bouwkwiteit in de praktijk onafhankelijk van de adviescommissie geven. De maatschappelijk gevolgen van brand kun-

nen groot zijn. Denk aan langdurige overlast voor de omgeving door het vrijkomen van schadelijke stoffen bij brand, zoals asbest. Of brand in zorgcentra, transformatorstations (stroomuitval), schoolgebouwen (lesuitval), winkelcentra, data- en netwerkcentra of andere gevoelige gebouwen. 'De politieke tendens is dat de overheid verder terugtreedt en dit niet wil regelen', merkt Koudijs op. Van

der Graaf knikt instemmend: 'De overheid zet in op deregulering en kwaliteitsborging van bouwplannen ten aanzien van de bouwregulering, door de marktpartijen zelf. Het wordt dus tijd dat de markt beseft dat die verantwoordelijkheid bij de private sector ligt. Niet de burgemeester hoort na een grote brand voor de camera's uit te leggen waar het misging, maar de gebouweigenaar. Het voorkomen van imagoschade wordt een steeds belangrijkere drijfveer om te investeren in brandveiligheid.'

Rol brandweer

Moet de brandweer zich nadrukkelijker manifesteren als kennispartner voor gebouweigenaren? Koudijs is terughoudend: 'Ik denk dat de brandweer vooral een repressieve taak heeft. Op dat gebied is er veel kennis aanwezig. Ook kunnen ze prima een voorlichtende rol vervullen, zoals alle activiteiten die onder het project Brandveilig Leven vallen. Dit zijn verschillende initiatieven die het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid van burgers moeten vergroten, zoals voorlichting op scholen, huisbezoeken, rookmelderacties, horecabezoeken en brandveiligheidschecks. Maar ik betwijfel of de brandweer op de stoel van de adviseur moet gaan zitten.'

Koudijs wijst op het feit dat bijvoorbeeld de opleiding voor fire safety engineer in Zweden en Nieuw-Zeeland een universitaire opleiding is. In die landen volgen adviseurs en officieren van de brandweer dezelfde opleiding. Ook in het Belgische Gent is er een tweejarige universitaire opleiding. 'In Nederland kennen we alleen korte cursussen. De leergang specialist brandpreventie bij het IFV kent een studiebelasting van circa 65 dagen. Hierdoor heeft Nederland een kennisachterstand vergeleken met andere landen. Let wel: dat geldt niet alleen voor de brandweer, maar ook voor de meeste adviseurs. Fire Safety Engineering is hierdoor bij ons minder goed ontwikkeld. Bij Fire Safety Engineering is er sprake van een integrale benadering van brandveiligheid, waarbij gebruik gemaakt wordt van ontwerptechnische uitgangspunten, wettelijke richtlijnen en een wetenschappelijk expertoordeel.'

Van der Graaf voegt toe: 'Ook op het reguliere HBO- en Universitaire onderwijs komt bouwregulering en brandveiligheid nauwelijks aan bod. Er is momenteel slechts één

Ing. Johan Koudijs: 'De politieke tendens is dat de overheid verder terugtreedt en de maatschappelijke gevolgen van brand niet wil regelen.'

post-HBO opleiding voor het opleiden van Bouwbesluitdeskundigen. Ik pleit daarom voor meer aandacht voor de bouwregulering en brandveiligheid bij bouwkundige opleidingen.' Koudijs hoort zeggen dat Nederland te klein is voor dergelijke opleidingen: 'Dan denk ik: te klein? Zweden heeft 9,5 miljoen en Nieuw-Zeeland 4,5 miljoen inwoners. Nederland al bijna zeventien miljoen! En dan bouwen we hier ook nog eens dicht op elkaar, dus dan is de noodzaak voor brandveiligheid alleen maar groter.'

Rol kwaliteitsborging

De heren verwachten dat door de opkomst van kwaliteitsborging de aandacht voor brandveiligheid van gebouwen zal toenemen. Naar verwachting treedt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking in 2017/2018. Vooral de aanpassing van artikel 7:758, lid 3 in het Burgerlijk Wetboek moet een belangrijke stimulans zijn voor de bouw. Daar staat nu nog: 'De aannemer is ontslagen van de aansprakelijkheid voor gebreken die de opdrachtgever op het tijdstip van oplevering redelijkerwijs had moeten ontdekken.' Dat gaat straks veranderen: dan kan de aannemer ook in een later stadium aansprakelijk gesteld worden voor gebreken die hem zijn toe te rekenen. 'Daarmee zal ook de aandacht voor brandveilig bouwen toenemen, want als aannemer wil je straks niet in het beklagdenbankje staan', zegt Van der Graaf.

Hij vervolgt: 'Ook de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen zal een stimulans zijn, al is het dat alleen de

introductie van een private kwaliteitsborger in plaats van een toetsende gemeenteambtenaar het verschil ten opzichte van de huidige situatie niet gaat maken. De kwaliteit van een bouwwerk, en daarmee ook van de brandveiligheid, moet primair worden gerealiseerd en geborgd door de ontwerpende en uitvoerende partijen. Daar begint het mee en daarin is nog een hele slag te slaan. Als die hun werk goed doen, hoeft een kwaliteitsborger alleen nog maar te bevestigen dat zij hun werk goed hebben gedaan.'

Rol verzekeraars

De helft van de bedrijven is binnen twee jaar na een verwoestende brand failliet. Dat blijkt uit cijfers van de Rabobank naar de grootste bedrijfsrisico's voor het MKB in 2015. Vooral de langdurige stilstand nekt veel bedrijven. Het bedrijfspannd voldeed aan het Bouwbesluit, iedereen stond gelukkig op tijd veilig buiten en de belendende percelen liepen ook geen schade op. De gebouweigenaar begrijpt er dan ook vaak niets van: 'Ik heb een bouwvergunning. Dan kan er toch niets gebeuren?' 'De rol van verzekeraars is dan ook zeker van invloed op de aandacht voor brandveiligheid', zegt Van der Graaf. 'Maar in de praktijk is de premiedruk voor gebouweigenaren blijkbaar nog niet hoog genoeg om brandveiligheid echt hoog op de agenda te zetten.' Koudijs vult aan: 'En er is altijd een verzekeraar te vinden die uit commerciële overwegingen een polis voor weinig geld biedt. De gebouweigenaar heeft bovendien vaak onvoldoende zicht op de dekking van dat soort polissen. Wel zie ik

een tendens dat internationale verzekeraars bij grote projecten in Nederland invloed hebben op de brandveiligheid.'

Rol adviseur

Hoe bepaal je het gewenste brandveiligheidsniveau van een gebouw? Ga je slechts uit van de ondergrens die het Bouwbesluit voorschrijft, of kijk je nadrukkelijk verder? Wie moet de gebouweigenaar daarbij adviseren? Het blijkt lastig daar een eenduidig antwoord op te geven. Van der Graaf: 'Bij brandveiligheid is het beter om te denken in brandveiligheidsrisico's en het beperken daarvan, in plaats van in termen van het voldoen aan regeltjes. Dat is een lastige materie. Het is van groot belang dat voor de gebouweigenaar inzichtelijk wordt gemaakt welke consequenties zijn keuzes voor de brandveiligheid hebben voor het toekomstige gebruik van een gebouw. Wat zijn de gevolgen van bepaalde materiaal- en indelingskeuzes? Wat betekent dat voor de ontruiming van het gebouw en voor de repressieve inzet van brandweer? Dat zijn vraagstukken waarmee deskundige brandveiligheidsadviseurs gebouweigenaren kunnen helpen. Hoe meer gebouweigenaren zich bewust zijn van de gevolgen van hun keuze voor een brandveiligheidsniveau, des te beter zij hun verantwoordelijkheid voor de brandveiligheid van een gebouw kunnen nemen.'

Sprinklers

In omliggende landen worden sprinklerinstallaties voorgeschreven bij gebouwen met een vloer boven bijvoorbeeld 8, 12 of 15 meter. In Nederland gelden die regels nog niet eens voor gebouwen met vloeren boven de 70 meter. En dan gaat het ook nog om een advies om sprinklers toe te passen. Is het niet zinvol om automatische blusinstallaties in de regelgeving mee te nemen? Koudijs denkt van niet: 'Sprinklers kunnen in bijvoorbeeld zorgcen-

Johan van der Graaf: 'Niet de burgemeester hoort na een grote brand voor de camera's uit te leggen waar het mis ging, maar de gebouweigenaar.'

tra een belangrijke functie vervullen. Ik ben ervan overtuigd dat je daarmee slachtoffers voorkomt. Maar dat wil niet zeggen dat we dan ieder gebouw vol moeten proppen met sprinklers. In Nederland zijn de aanrijtijden van de brandweer ten opzichte van veel andere landen kort en is de kwaliteit van repressieve inzet van de brandweer goed. Als we overal sprinklers inzetten dan moeten we misschien ook de discussie aangaan of de brandweer rode auto's in zou kunnen leveren. De vraag is of we dan als BV Nederland niet veel duurder uit zijn.'

Ook Van der Graaf denkt dat sprinklers niet automatisch de oplossing zijn voor elk gebouw. 'Sowieso past het voorschrijven van een sprinklerinstallatie niet goed in de huidige systematiek van Bouwbesluit 2012, waarin

met prestatie-eisen wordt gewerkt. Maar in bijvoorbeeld zorgcentra zijn ze zeker wel nuttig. Nu wil men men veel risico's afdekken met BHV'ers, maar je hebt er 's nachts wel voldoende nodig om een heel zorgcentrum veilig te kunnen ontruimen. Of men wil besparen op deurdrangers bij deuren in brandscheidingen. Men staat er dan niet bij stil dat je dan extra BHV'ers nodig hebt om hetzelfde veiligheidsniveau te halen, omdat je minder tijd hebt om mensen te evacueren als gevolg van de grote hoeveelheid rook die vanuit een openstaande deur in de vluchtroute terecht komt. Het heeft allemaal weer te maken met die noodzakelijke bewustwording van de integrale brandveiligheid van een gebouw.'

Koudijs besluit: 'Helaas zijn in veel gevallen de kosten nog steeds leidend. Het advies kan zijn dat een hoger brandveiligheidsniveau nodig is, maar de gebouweigenaar vraagt dan gelijk: moet dat? Nee, dat moet niet volgens het Bouwbesluit. Dan wordt het direct weer geschrapt. Brandveiligheid moet onderdeel worden van een maatschappelijk debat, want de overheid zal steeds verder terugtreden. Willen we in iedere woning sprinklers? Dan kost ons dat alleen aan initiële investering zo'n 20-25 miljard euro. Dan voorkomen we misschien veertig tot vijftig doden per jaar. Dat is natuurlijk goed nieuws, maar hebben we daar zo veel geld voor over? Zijn er dan geen plekken waar die euro's meer effect hebben? Brandveiligheid blijft daarom het verhaal van kostenafwegingen en verantwoordelijkheid.'

